DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

TREŚĆ

STYCZEŃ 1929 ROK VI. № 1, 52

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Poz. 1.

Nadawanie Medalu Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

(Okólnik Kurat. O. S. W. z dn. 15/XII/28 № O/19493/28).

Poniżej podaję do wiadomości wyciąg z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1928 r. (Monitor Polski Nr. 237 z dnia 13.X 1928 r.) Zaznaczam, że bliższe szczegóły, dotyczące uprawnień w tym względzie, zawarte są w okólniku Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 27.X.28. (Monitor Polski Nr. 250 z dnia 29.X.28).

Prawo otrzymania medalu służy tym, którzy, pełniąc nienagannie służbę państwową—wojskową albo cywilną, służbę samorządową, albo służbę w innych instytucjach publiczno-prawnych w czasie od dnia 11 listopada 1918 r. do dnia 11 listopada 1928 r. a) odbyli czynną służbę wojskową w charakterze wojskowych zawodowych, lub niezawodowych, lub b) pełnili faktyczną służbę w urzędach (instytucjach) państwowych, samorządowych, lub w innych instytucjach publiczno-prawnych, a to przez okres conajmniej pięciu lat, licząc służbę, określoną w punktach a) i b) łącznie. Medal nie może być przyznany osobom, które w okresie od dnia 11 listopada 1918 r. do dnia 11 listopada 1928 r. zostały z powodu popełnionych przestępstw ograniczone w używaniu praw obywatelskich, lub też zostały ukarane sądownie za dezercję. Osoby, którym prawo do medalu zostało przyznane, nabywają go na koszt własny. Medal będzie wybity przez Mennicę Państwową.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *K. Szelągowski*

Poz. 2.

W sprawie wyników organizacji w szkołach Kół Floty Narodowej.

Okólnik Kuratorjum O. S. W. z dn. 21/XI 28 Nr. O-16240/28.

do P.P. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów nauczycielskich i Państwowego Seminarjum Duchownego w Krzemieńcu.

Przypominam treść okólników Kuratorjum z dn. 22/VIII 1927 r. Nr. O-7778/27 (Dz. Urz. Kur. O. S. W. Nr. 9/10 poz. 95) i z dn. 14/XIII 1927 r. Nr. O-19524/27 (Dz. Urz. K.O.S.W. Nr. 1 p. 10), oraz polecam przedłożyć Kuratorjum sprawozdanie z wyników dotychczasowej akcji zakładania w szkołach Kół Floty Narodowej w najbliższem sprawozdaniu rocznem lub półrocznem.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *K. Szelągowski.*

Poz. 3.

Inwentarz publicznych szkół powszechnych.

Okólnik Kurat. O. S. W. z dn. 18/XII Nr. I 6899-28.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z 13/X. 1928 r. Nr. I-14936/28 wyjaśniło. że zakupione z funduszów państwowych dla publicznych szkół powszechnych pomoce naukowe i bibljoteki wcielone zostają do inwentarza danej szkoły i podobnie jak inne przedmioty ruchome i nieruchome, oddane do użytku szkoły, stanowią własność gminy pod zarządem właściwych organów. W inwentarzu szkolnym w rubryce „Uwagi" należy zaznaczyć, że dane przedmioty zakupione zostały ze Skarbu Państwa.

Przedmioty te użyte mogą być tylko w danej szkole i na cele szkolne. W razie zmiany w organizacji szkoły, polegającej na połączeniu tej szkoły z inną szkołą publiczną, pomoce szkolne i bibljoteka wcielone zostaną do inwentarza tej szkoły, do której dana szkoła została przyłączona, względnie, która powstała po połączeniu dwu szkół.

W razie, gdyby z jakichkolwiek powodów publiczna szkoła powszechna została zlikwidowana, poza wypadkiem określonym wyżej, o przeznaczeniu zakupionych ze Skarbu Państwa pomocy naukowych i bibljoteki zadecyduje Ministerstwo.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *K. Szelągowski.*

Poz. 4.

Propaganda wytwórczości krajowej (film).

Okólnik Kurat. O. S. W. z dn. 15. XII. 28 Nr. 019794/28.

Związek Obrony Przemysłu Polskiego, którego zadaniem jest przeciwdziałanie zbędnemu importowi i równocześnie propaganda wytwórczości krajowej, przystępuje do wyświetlania filmu propagandowego przemysłu polskiego. Film będzie wyświetlany w całym kraju. Doceniając ze względu na stan bilansu handlowego Państwa, celowość podjętej przez Związek inicjatywy, zarządzam, by Dyrekcje wszystkich szkół w Okręgu zainteresowały powyższym filmem młodzież szkolną, gdy tenże okaże się na ekranach kin danej miejscowości.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *K. Szelągowski.*

Poz. 5.

Rozdział bawełniczek na szkoły powszechne.

Okólnik Kurat. O. S. W. z dn. 13.XII.28 Nr. 019681-28.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 listopada 1928 r. Nr. I-17395/28 zawiadamiam, że Towarzystwo Popierania Wytwórczości Polskiej w Warsza-

wie (Al. Jerozolimskie Nr. 43) zamierza zaopatrzyć szkoły drogą sprzedaży w pewną ilość (około 100.000 tuzinów) bawełniczek, oddanych wspomnianemu Towarzystwu po cenach zniżonych przez fabrykę wyrobów bawełnianych J. K. Poznańskiego w Łodzi w celach propagandy wytwórczości krajowej. Kuratorjum poleca poparcie tej akcji, gdyby wymienione Towarzystwo zwróciło się bezpośrednio do szkół i nauczycielstwa.

Naczelnik Wydziału (—) *St. Sowiński.*

Poz. 6.

Odroczenie służby wojskowej uczniom szkół średnich ogólnokształcących reprobowanym przy egzaminie dojrzałości.

Wyciąg z okólnika Nr. 215 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 13 listopada 1928 r. Nr. Wojsk. 1270|2:

Mogą zajść wypadki, że poborowi uczniowie szkół średnich ogólnokształcących, zostali przy egzaminie dojrzałości reprobowani na przeciąg 1/2 roku.

Ponieważ poborowi tacy w danym wypadku mimo nieukończenia szkoły z dobrym wynikiem przestali być uczniami ostatniej klasy, przeto z odroczenia służby wojskowej w myśl art. 61 p. 1 ust. o powsz. obow. wojskowym nie mogą już korzystać.

Z uwagi jednak na to, że powołanie takich poborowych do czynnej służby wojskowej już w okresie jesiennego wcielenia uniemożliwiłoby im ukończenie nauki i pozbawiło prawa do skróconej służby wojskowej, Min. Spraw Wojskowych zgodziło się udzielać tym poborowym przesunięcia terminu wcielenia do szeregów do czasu wcielenia $1^1/_2$ rocznych w roku następnym.

Udzielenie jednak wzmiankowanych przesunięć terminów wcielenia uzależnione będzie od przedłożenia przez petentów władzom wojskowym (P. K. U.), zaświadczeń o przynależności ich do oddziałów wychowania fizycznego, — posiadania I względnie II stopnia p. w. — odbycie obozów letnich — wogóle od czynnego udziału w przygotowaniu się do służby wojskowej w okresie przedwcieleniowym do czynnej służby wojskowej.

Ponadto petenci będą musieli przedłożyć zaświadczenia, wydane przez odnośne władze szkolne, o zachodzącej przeszkodzie w ukończeniu szkoły średniej, wzgl. uzyskania egzaminu dojrzałości (np. choroby, tragiczne wypadki w rodzinie i t. p.), co musi być w każdym wypadku stwierdzone przez powyższą władzę szkolną przy równoczesnem postawieniu przez nią opinji o odnośnym uczniu, oraz wniosku, czy na przesunięcie terminu zasługuje i rokuje nadzieję na pomyślne rezultaty naukowe w okresie, który mu w drodze wyjątku władze wojskowe przyznać zamierzają.

Prośby powyższe winni petenci kierować do M. S. Wojsk. Biuro Uzupełnień przez właściwe P. K. U. w ten sposób, aby przynajmniej cztery tygodnie przed okresem wcielenia jesiennego były już złożone, gdyż podania, składane w terminie późniejszym, rozpatrywane nie będą.

Poz. 7.

Pieczęcie urzędowe.

Okólnik M. W. R. i O. P. z dn. 21 listopada 1928 r. Nr. 0 Prez. 7164/28

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustala na podstawie § 21 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1928 r. o pieczęciach urzędowych (Dz. U. R. P. № 65, poz. 593) dla wszystkich podległych władz, urzędów i szkół **dzień 1 marca 1930 r.** jako termin prekluzyjny, od którego dotychczas używane pieczęcie winny być zastąpione nowemi.

Zarazem Ministerstwo W, R. i O. P. zawiadamia, że cena nowych pieczęci wynosi **niezależnie od średnicy**:

pieczęć do tuszu (także i do legitymacyj) 40 zł.
„ do laku . . . . . 25 „

Wydatki na sporządzenie nowych pieczęci do laku i tuszu dla publicznych szkół powszechnych, rad szkolnych powiatowych, dozorów szkolnych i opiek szkolnych winny być pokrywane przez miejscowe samorządy szkolne. Szczegółowa instrukcja w myśl § 8 powołanego rozporządzenia będzie wydana dodatkowo.

P. o. Dyrektora Departamentu (—) *W. Kiliński* ppłk. S.G.

Poz. 8.

Zagadnienie dostępu Polski do morza.

Okólnik Kurat. Ok. Szk. Wot. z dnia 29 listopada 1928 r. Nr. I. Z. 18929/28.

Nakładem Związku Obrony Kresów Zachodnich ukazała się książka inż. Henryka Bagińskiego p. t. „Zagadnienie dostępu Polski do morza“ cena 11 zł. Ponieważ książka ta posiada duże znaczenie propagandowe, —winna się znaleźć w każdej bibljotece szkolnej. Zgodnie więc z zarządzeniem Mininisterstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23.XI. 1928 r. Nr. III. T. Z. 11363/28 Kuratorjum poleca Dyrekcjom Państwowych i Prywatnych Szkół Zawodowych nabycie tej książki dla bibljotek szkolnych. Należność można wpłacać ratami na konto Związku w Pocztowej Kasie Oszczędności № ~~8441.~~ 8414

Za Kuratora Okr. Szk. Naczeln. Wydz. (—) *St. Sowiński*

Poz. 9.

Wykaz szkół, których wychowańcom przysługują ulgi taryfowe na kolejach

Szkoły średnie ogólnokształcące:

1. Równe: gimnazjum koedukacyjne stowarzyszenia oświatowo-kulturalnego „Tarbut“.

Szkoły zawodowe:

1. Dubno: szkoła zawodowa żeńska S. S. Opatrzności Bożej.
2. Kowel: niższa szkoła zawodowa żeńska Towarzystwa Szerzenia Oświaty Zawodowej i Rolnej wśród Żydów „Ort“.
3. Równe: żydowska szkoła rzemieślnicza Towarzystwa Szerzenia Wiedzy Zawodowej i Rolniczej wśród Żydów (męska).

Uwaga: Ulgi taryfowe przysługują zasadniczo w myśl rozporządzenia Ministerstwa Kolei [Komunikacji] z dnia 16.XII. 1925 r. [Dz. U. R. P. Nr. 128 p. 913] wychowańcom tylko zakładów naukowych państwowych, oraz tych tylko prywatnych, którym przyznane są prawa zakładów naukowych państwowych. Przyznane wymienionym w wykazie szkołom ulgi stanowią uprawnienia specjalne — nie przesądzają tem samem nabycia innych uprawnień, nadanych szkołom z prawami publiczności.

Poz. 10.

Zwrot opłat szkolnych.

Okólnik M. W. R. i O. P. z dn. 21 listopada 1928 r. Nr.0Prez. 7301,28

Nawiązując do okólników z dnia 8 sierpnia r. b. Nr. O. Prez.-5543|28, Dz. Urz. Kur. O. S. Woł. Nr. 8 p. 86 ex 1928 i z dnia 15 października r. b. Nr. O. Prez.-6022.28 zarządzam, co następuje:

Za dzieci, uczęszczające do prywatnych szkół artystycznych, a w szczególności do szkół muzycznych (z wyjątkiem szkół muzycznych w Warszawie i Poznaniu) i szkół sztuk plastycznych, wyszczególnionych w rozdziale IV wykazu, ogłoszonego w Monitorze Polskim z dnia 31-go sierpnia 1928 r. Nr. 200, poz. 446—przysługuje rodzicom zwrot opłaty szkolnej na podstawie zaświadczenia wydanego przez właściwe Kuratorjum Okręgu Szkolnego, a stwierdzającego, że w danej miejscowości niema równorzędnej państwowej szkoły artystycznej.

Sprawa zwrotu opłat szkolnych za dzieci, uczęszczające do prywatnych szkół muzycznych w Warszawie i Poznaniu, uregulowana została zarządzeniem z dnia 15 października r. b. Nr. O. Prez.-6022.28.

Pod sekretarz Stanu (—) *St. Czerwiński.*

Wyciąg z okólnika № O. Prez.-6022|29.

Ponieważ istniejące w Państwie prywatne szkoły muzyczne nie są równorzędnemi (w rozumieniu art. 10 ustawy uposażeniowej z r. 1923) szkołami z państwowemi Konserwatorjami muzycznemi, niektóre zaś z nich mają przyznany zwrot opłat za naukę w myśl punktu 4 okólnika Prezydjum Rady Ministrów z dn. 4 września 1925 Nr. 14604, przeto rodzice, posyłający dzieci do szkół muzycznych w Warszawie i w Poznaniu, t. j. w miastach, w których są państwowe Konserwatorja Muzyczne, mogą otrzymywać zaświadczenia nawet w tych wypadkach, gdy dziecko nie z braku miejsca nie zostało przyjęte do Konserwatorjum państwowego.

Minister (—) *Świtalski.*

Poz. 11.

Frekwencja dzieci w dniu 1 grudnia 1928 r.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego

do Panów Inspektorów Szkolnych i Kierowników Szkół Powszechnych.

Kierownictwa szkół powszechnych publicznych i prywatnych nadeślą za pośrednictwem Panów Inspektorów Szkolnych **w terminie do 31 stycznia 1929 r.** odpisy:

1) zestawienia „Liczba dzieci, zapisanych według stanu z dnia 1-go grudnia 1928 r.", strona pierwsza rejestru z dzienników lekcyjnych. Podpis wychowawcy winien być czytelny.

2) tablicy 2-a, 4, 5 zatwierdzonego rozkładu lekcyj na bieżący rok szkolny, podpisane czytelnie przez kierownika szkoły. Równocześnie Kuratorjum przypomina, że tablica 2-a winna obejmować wszystkie dzieci w wieku szkolnym, zamieszkałe w obwodzie szkolnym, bez względu, czy do szkoły są zapisane, czy nie zapisane.

Powyższe odpisy winny być podszyte w okładce, którą należy zaopatrzyć nadpisem:

..................klasowa $\frac{\text{publiczna}}{\text{prywatna}}$ szkoła powszechna Nr.......................... imienia ....w.................................. gminy.................................pow................................ z...językiem nauczania i językiem............................ jako przedmiotem. Naukę czytania rozpoczyna się w języku.......................... Budynek szkolny $\frac{\text{własny}}{\text{wynajęty}}$.

Równe, dnia 2 stycznia 1929 roku (Nr. I-1.29).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) K. *Szelągowski.*

Poz. 12.

Zaliczki na uposażenie

Okólnik M-stwa W. R. i O. P. z dn. 17. XI. 28 Nr. OR-14594.28.

Uzupełniając okólnik z dn. 11 maja 1928 r. w sprawie zaliczek na uposażenie, Pan Prezes Rady Ministrów okólnikiem Nr. 19329 z dnia 7 grudnia 1928 r. zarządził w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu, co następuje:

Bezprocentowe zaliczki na uposażenie mogą być udzielane osobom, uprawnionym do ich otrzymania w myśl ustępu pierwszego punktu 1 powyższego okólnika także wtedy, jeżeli osoby te pozostają na bezpłatnym urlopie, udzielonym dla uzupełnienia studjów. W tym wypadku potrącanie rat udzielonej zaliczki z uposażenia rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca, następującego po ukończeniu urlopu.

Zaliczka na koszty budowy własnego mieszkania może być przyznana do wysokości nieprzekraczającej sześcio-miesięcznego uposażenia. Jeżeli zaliczka, udzielona na ten cel, przekracza trzymiesięczne uposażenie, wymagana jest uprzednia zgoda Ministerstwa Skarbu.

Powyższe rozporządzenie Pana Prezesa Rady Ministrów podaję do wiadomości i stosowania w związku z okólnikiem Nr. OR-6387.28 z dnia 22.V. 1928 r. (powyższy okólnik patrz Dz. Urz. K. O. S. W. Nr. 546 poz. 40.).

W. Kiliński ppłk. S. G.
p. o. Dyrektora Departamentu

Poz. 13.

Przepisy zapobiegawcze przeciw szerzeniu się chorób zakaźnych przez szkoły i zakłady wychowawcze, wydane przez M-stwo W. R. i O. P. w dniu 19 lutego 1919 r.

Wyciąg z Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 3 poz. 10.

Przepisy szczegółowe.

§ 5. Szczególną uwagę zwrócić należy na utrzymanie w należytej czystości budynków i lokalów szkolnych, dziedzińców, studzien i ustępów szkolnych. W sprawie sprzątania, przewietrzania, oświetlania i ogrzewania pomieszczeń szkolnych wszystkie szkoły obowiązuje szczegółowy regulamin. Konieczne jest zwrócenie specjalnej uwagi na walkę z kurzem, jako przenośnikiem zarazków chorobowych (mycie podłóg, zaprawa pyłochłonna, odkurzacze, rozpylacze i t. d.). Ustępy należy regularnie oczyszczać, a w razie potrzeby odkażać. Przynajmniej trzy razy do roku należy dokonywać gruntownego czyszczenia wszystkich pomieszczeń szkolnych i obejścia szkolnego. Studnię szkolną zabezpieczyć należy od zanieczyszczeń. Wodę ze studni szkolnej należy co pewien czas poddawać badaniu bakterjologicznemu. W razie panowania w okolicy epidemji biegunki krwawej (czerwonki), tyfusu brzusznego, cholery zaopatrzyć szkołę w wodę przegotowaną, zabraniając picia surowej.

§ 6. Następujące choroby ze względu na łatwość szerzenia się wymagają odnośnie do szkół i zakładów wychowawczych specjalnych przepisów i zarządzeń:

a) płonica (szkarlatyna), ospa naturalna, błonica (dyfteryt), odra, krztusiec (koklusz), drętwica karku, biegunka krwawa (dysenterja), tyfus (dur) plamisty, tyfus (dur) brzuszny, tyfus (dur) powrotny, cholera azjatycka;

b) różyczka, ospa wietrzna, influenza (grypa), świnka, nosacizna, ostry paraliż dziecięcy, karbunkuł, gruźlica płuc i krtani z wydzieliną, zawierającą zarazki gruźlicze, syfilis z wydzieliną zaraźliwą, jaglica (trachoma) i inne nieżyty łącznicy oka z wydzieliną zaraźliwą, parch, świerzba i liszaj strzygący.

§ 7. Osoby z personelu nauczycielskiego, z pośród młodzieży szkolnej i służby szkolnej w razie zachorowania na jedną z chorób, wymienionych w § 6 nie mają prawa uczęszczania do szkoły.

Lekarz urzędowy i lekarz leczący obowiązani są w każdym przypadku zachorowania nauczyciela, ucznia lub służby szkolnej na jedną z chorób wymienionych w § 6 a, natychmiast zawiadomić kierownika lub kierowniczkę szkoły. Również rodzina nauczyciela, ucznia lub służącego, który zapadł na jedną z chorób, wymienionych w § 6 a, powinna bezzwłocznie zawiadomić o tem kierownika lub kierowniczkę szkoły, do której nauczyciel lub uczeń uczęszcza.

§ 8. Osoby z personelu nauczycielskiego, z pośród młodzieży szkolnej i służby szkolnej w razie zachorowania na jedną z chorób, o których mowa w § 6, mogą ponownie uczęszczać do szkoły, jeżeli, według przedstawionego świadectwa lekarskiego, nie dają powodu do obawy o rozszerzenie choroby, albo o ile upłynął termin zaraźliwości, przyjęty dla poszczególnych chorób, (patrz tabelka). Szkoła i dozór higjeniczno-lekarski i szkolny powinny czuwać nad tem, ażeby termin zaraźliwości był ściśle przestrzegany, ażeby ci, co przebyli choroby zakaźne przed przyjściem do szkoły, po wyzdrowieniu dwukrotnie się wykąpali, ażeby dzieci miały włosy krótko obcięte, a ubranie, bielizna, książki, zwłaszcza pochodzące z bibljoteki szkolnej, i inne przedmioty, z któremi osoby chore się stykały, uległy gruntownemu odkażeniu.

Uczeń, przybywający do szkoły po chorobie zakaźnej, zasadniczo powinien być wpuszczony do klasy dopiero na podstawie zezwolenia lekarza szkolnego.

§ 9, Osoby zdrowe z personelu nauczycielskiego, z pośród młodzieży szkolnej i służby szkolnej, w razie zapadnięcia kogoś z domowników na którąkolwiek z chorób, wymienionych w § 6 a, nie mają prawa uczęszczania do szkoły dopóty, dopóki istnieje obawa, że mogą przyczynić się do rozszerzenia choroby.

Lekarz urzędowy lub lekarz leczący o każdym podobnym przypadku powinien zawiadomić kierownika lub kierowniczkę szkoły z wyrażeniem swej opinji co do możności lub niemożności uczęszczania danej osoby do szkoły.

Szkoła powinna przyczyniać się do tego, ażeby dzieci, nieuczęszczające do szkoły dla wyłuszczonych wyżej powodów, nie obcowały z innemi dziećmi.

Nauczycielom i uczniom nie wolno odwiedzać chorych, wymienionych w § 6 a, ani odwiedzać zwłok osób zmarłych wskutek jednej z chorób wymienionych w § 6 a,· ani też brać udziału w pogrzebach, a to dla uniknięcia stykania się z rodziną zmarłego i pobytu w jego mieszkaniu.

§ 10, Osoby zdrowe z personelu nauczycielskiego, z pośród młodzieży szkolnej i służby szkolnej, o których mowa w § 9, mogą ponownie uczęszczać do szkoły, jeżeli chorzy domownicy wyzdrowieli, albo zostali przewiezieni do szpitali, albo też zmarli, a ich pomieszczenia, odzież i bielizna uległy należytemu odkażeniu. Wolno im uczęszczać do szkoły, o ile zostali należycie odosobnieni od chorej osoby w innem mieszkaniu lub domu, przytem ci, co danej choroby nigdy nie przechodzili. mogą powrócić do szkoły dopiero po upływie okresu wylęgania się odpowiedniej choroby (patrz tabelkę) i po dokonaniu odkażenia ich odzie-

ży, ci zaś, co daną chorobę już dawniej przechodzili, mogą być dopuszczeni do szkoły wcześniej, za każdorazowem zezwoleniem lekarza i po odkażeniu mieszkania ich i odzieży.

§ 11. W razie ujawnienia wśród dziatwy szkolnej przypadku zachorowania na błonicę (dyfteryt), należy dzieci, zapadające na wszelkie zapalenia gardzieli (angina), otoczyć szczególną opieką i ich wydzieliny z nosa i gardzieli poddać badaniu bakterjologicznemu. W razie znalezienia w tej wydzielinie zarazków błonicy, dzieci takie należy niezwłocznie odosobnić.

Jeżeli w danej miejscowości wystąpiła epidemicznie błonica, lekarz powiatowy może zarządzić zastrzykiwanie zapobiegawcze surowicy przeciwbłonicznej wszystkim dzieciom w szkole.

§ 12 W razie występowania w szkołach i zakładach wychowawczych przypadków zachorowania na błonicę (dyfteryt), płonicę (szkarlatynę), drętwicę karku, lekarze szkolni i nauczyciele powinni zalecać dziatwie szkolnej częste płukanie jamy ustnej i gardła środkami odkażającemi.

§ 13. Dzieci, dotknięte jaglicą bez wydzieliny, mogą uczęszczać do szkoły, należy jednak trzymać je zdala od dzieci zdrowych.

§ 14. W razie zachorowania kogoś z personelu nauczycielskiego, dziatwy szkolnej lub personelu służbowego przy objawach, wzbudzających podejrzenie na gruźlicę (wybitne wychudnięcie, kaszel z plwociną, zwłaszcza krwawą i t. p.) należy, by osoba taka poddała się badaniu lekarskiemu, i ażeby plwocina jej została zbadana bakterjologicznie.

Osoba z gruźlicą otwartą pod żadnym pozorem w szkole przebywać nie powinna.

W pomieszczeniach szkolnych ma być rozstawiona dostateczna liczba odpowiednio wysoko ustawionych spluwaczek, wypełnionych wodą, codziennie zmienianą. Plucie na podłogę jest surowo wzbronione.

§ 15. W razie pojawienia się w szkole albo w zakładzie naukowo-wychowawczym przypadku ospy naturalnej, wszystkie osoby, które pośrednio lub bezpośrednio stykały się z chorym, powinny poddać się szczepieniu ponownie (za wyjątkiem tych osób, które przebyły ospę naturalną lub miały skutecznie szczepioną ospę w ciągu ostatnich 5-ciu lat).

§ 16. W razie pojawienia się w szkole lub zakładzie naukowo-wychowawczym choćby jednego przypadku tyfusu (duru) plamistego, należy zbadać dzieci na wszawicę, a w razie potrzeby poddać je i ich odzież odwszeniu. (U dziewcząt, dotkniętych wszawicą głowy, zaleca się strzyżenie włosów).

§ 17, Jeżeli wydarzy się przypadek zachorowania osoby, mieszkającej w samym gmachu szkolnym na płonicę (szkarlatynę), ospę naturalną, błonicę (dyfteryt), drętwicę karku, biegunkę krwawą (dysenterję), tyfus (dur) brzuszny, tyfus (dur) plamisty, tyfus (dur) powrotny, cholerę azjatycką, odrę, krztusiec (koklusz), nosaciznę, ostry paraliż dziecięcy, węglik (karbunkuł), wtedy zarząd szkoły powinien niezwłocznie zawiadomić o tem lekarza urzędowego i, o ile chorego według zaświadczenia lekarskiego nie można w jego pomieszczeniu ściśle odosobnić lub natychmiast przewieść do szpitala lub w inne miejsce odpowiednie, zarząd szkoły powinien po porozumieniu się z lekarzem urzędowym szkołę nie-

zwłocznie zamknąć, aż do chwili usunięcia chorego z mieszkania, odosobnienia rodziny i otoczenia chorego, oraz odkażenia lokalu szkolnego, zawiadamiając o tem wyższe władze szkolne.

§ 18. Jeżeli która z wymienionych w § 6 a chorób wydarzy się w internacie, pensjonacie, bursie i t. p. zakładzie, wtedy należy jak najstaranniej odosobnić osobę chorą i, o ile można, zupełnie usunąć ją z zakładu, przewożąc do szpitala lub w inne miejsce odpowiednie. Zdrowych z pośród otoczenia należy odosobnić na odpowiedni przeciąg czasu (patrz tabelkę) albo na miejscu, albo w domu izolacyjnym. Zamykać tych zakładów i rozsyłać pensjonarzy nie należy, gdyż w ten sposób możnaby tembardziej przyczynić się do rozszerzenia choroby zakaźnej. U osób, które odbyły termin izolacji, pożądane jest badanie wydzielin w celu wykrycia siewców (roznosicieli) zarazków.

§ 19. Jeśli w danej miejscowości panuje epidemicznie jedna z chorób zakaźnych, wymienionych w § 6 a,—wtedy może zajść potrzeba zamykania poszczególnych klas lub oddziałów. Zarząd szkoły w tych razach obowiązany jest zasięgnąć opinji lekarza urzędowego i zastosować się do jego postanowień. W przypadkach nagłych, niecierpiących zwłoki, kierownik szkoły zamyka zakład na własną odpowiedzialność, znosząc się bezzwłocznie z lekarzem powiatowym i ze swemi wyższemi władzami szkolnemi i komitetami rodzicielskiemi.

Jeżeli epidemja ogranicza się do pewnych dzielnic miasta lub okolicy, należy przedewszystkiem wykluczać ze szkoły dzieci tam zamieszkałe.

§ 20. Ponownie otworzyć szkołę można za zezwoleniem lekarza urzędowego, po odkażeniu klas i innych pomieszczeń szkolnych.

§ 21. Przepisy powyższe stosują się także do wszystkich zakładów wychowawczych w rodzaju żłobków, ochron, ogródków dziecięcych, zakładów freblowskich, chederów i t. p. Wobec specjalnej wrażliwości i małej odporności organizmu dziatwy w wieku przedszkolnym, należy zwrócić szczególną uwagę na walkę w tych zakładach z odrą, krztuścem (kokluszem), płonicą (szkarlatyną), błonicą (dyfterytem) i ospą.

§ 22. Za przestrzeganie powyższych przepisów odpowiedzialni są kierownicy i kierowniczki zakładów, lekarze szkolni i rodzice lub opiekunowie dziatwy szkolnej.

§ 23. Zaleca się podczas wykładu nauk przyrodniczych w szkole lub przy innych odpowiednich okolicznościach pouczanie młodzieży szkolnej o znaczeniu chorób zakaźnych, sposobach ich szerzenia się, środkach, jakiemi je zwalczać można i należy. Jednocześnie należy też przy sposobności uświadamiać rodziny uczniów o wielkiej doniosłości walki z chorobami zakaźnemi, ażeby uzyskać ich pomoc i współdziałanie w tej walce.

Termin niedopuszczania do szkoły:

a) chorej dziatwy szkolnej i osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego, dotkniętych chorobą zakaźną, jak również b) zdrowych współmieszkańców chorego.

Nazwa choroby	Termin niedopuszczenia do szkoły chorego dziecka, oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego w przypadkach o przebiegu normalnym	Termin niedopuszczenia do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po odosobnieniu ich od osoby chorej *)
Płonica (szkarlatyna)	6 tygodni od wystąpienia wysypki, jeżeli niema już śladów łuszczenia się skóry.	2 tygodnie
Odra	2 tygodnie od wystąpienia wysypki	2 tygodnie
Różyczka	2 tygodnie od wystąpienia wysypki	2 tygodnie
Ospa naturalna	6 tygodni od początku choroby	2 tygodnie
Ospa wietrz.	2 tygodnie od wystąpienia wysypki jeżeli strupy odpadły	2 tygodnie
Krztusiec (koklusz)	6 tygodni od początku choroby, jeżeli kaszel napadowy ustał zupełnie	2 tygodnie
Błonica (dyfteryt)	3 tygodnie od początku choroby. Pożądane dwukrotne badanie gardzieli na prątki błonicze.	7 dni, jeżeli w gardzieli niema zmian zapalanych lub po dwukrotnym ujemnym wyniku badania bakterjologicz.
Świnka	2 tygodnie od wystąpienia opuchnięcia ślinianek przyusznych	2 tygodnie
Drętwica karku	Conajmniej 6 tygodni od początku choroby po ujemnym wyniku badania wydzielin z nosa i z gardła na drobnoustroje specyf.	2 tygod. Pożądane dwukrotne badanie wydziel. z nosa i gardła na drobnoustroje specyficzne
Tyfus (dur) plamisty	6 tygodni od początku choroby	3 tygodnie
Tyfus (dur) brzuszny	6 tygodni od początku choroby	2 tygodnie
Biegunka krwawa (czerwonka dysenterja)	W tydzień po ustąpieniu zupełnem biegunki. Pożądane jest badanie bakterjologiczne wypróżnień	7 dni
Cholera azjatycka	O ile badanie bakterjolog. nie wykażą w kale drobnoustr. spec.	O ile badanie bakterjologicz. nie wykaże w kale drobnoust. specyficznych

*) Jeżeli współmieszkaniec chorego odosobnionego przechodził wymienione poprzednio choroby, to może być dupuszczony wcześniej do szkoły za każdorazowem zezwoleniem lekarza i po dokonaniu odkażenia jego mieszkania i odzieży.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. W. z dn. 15.XII.28.

Wobec panujących obecnie chorób zakaźnych Kuratorjum podaje do wiadomości i ścisłego stosowania przepisy powyższe.

Kurator O. S. (—) K. *Szelągowski.*

Poz. 14.

Podniesienie zdrowotności i wyglądu kraju.

Wyciąg z okólnika Min. Spraw Wewn. Nr. 173 z dn. 25.IX.28.

Plan działania.

1) Przeprowadzić w miastach budowę ustępów publicznych, dla domów zaś nieposiadających dziedzińców—ustępów zbiorowych. Za wszelką cenę doprowadzić do tego, by w każdej szkole był ustęp i aby ustęp ten był higjenicznie urządzony i utrzymany. We wsiach rozpocząć propagandę, mającą na celu przyzwyczajenie ludności do stałego korzystania z wybudowanych ustępów.

2) Spowodować, by wszystkie śmietniki, przedewszystkiem w urzędach państwowych, w pierwszym rzędzie w starostwie i komendzie policji, były nakryte i zamknięte. Obecną ilość nakrywanych śmietników uważam za niedostateczną.

3) Usunąć brud z podwórzy w miastach i wsiach; podwórze domów w miastach i wsiach muszą być stale oczyszczane i zamiatane. Nawóz musi być składany tylko w gnojowiskach, oddzielonych od reszty podwórza. Studnie obowiązkowo muszą być nakryte.

Należy zorganizować za pośrednictwem szkół propagandę nakrywania studzien.

4) Aczkolwiek w wyglądzie urzędów państwowych nastąpiło znaczne polepszenie, niemniej jednak wymagam w dalszym ciągu prowadzenia w tym kierunku jaknajbardziej intensywnej akcji.

Wygląd urzędu przedewszystkiem starostwa, komendy względnie posterunku policji, **szkoły**, dworca kolejowego musi stać się wzorem czystości i porządku, ponadto winien on być możliwie estetycznym.

Wszelkie poczynania i wysiłki, zmierzające do osiągnięcia tego celu, będą przeze mnie popierane włącznie do przyznania nagród za najlepiej utrzymane urzędy.

5) Akcję zadrzewienia dróg, miast i wsi należy wzmocnić przy uwzględnieniu wskazówek, zawartych w piśmie okólnem z dn. 10.XII-1927 r. Nr. Min. 532/27 (Dz. Urz. Min. Spraw. Wewn. Nr. i 4 poz. 149) w sprawie zadrzewienia miast.

Należy wywrzeć odpowiedni wpływ na wydziały powiatowe, jako władze nadzorcze nad gminami wiejskiemi i miejskiemi, aby w ich bud-

żecie w rubryce „drugiej“ zawsze przewidziane były kredyty „na zadrzewienie“ (rozumiejąc przez słowo „zadrzewienie“: drzewa, krzewy, rośliny pnące), należy oddawać pierwszeństwo drzewom owocowym, względnie **morwie białej** (morus alba) przed drzewami ozdobnemi.

7) Doprowadzić do tego, by wszystkie domy mieszkalne w kraju (w miastach i wsiach) były od ulicy i od podwórka otynkowane, względnie pomalowane, bielone lub licowane, przyczem tynkowanie i bielenie musi być powtarzane w miarę zabrudzenia ścian, nie rzadziej jednak, niż raz do roku (jako przykład schludnego wyglądu mogą służyć wsie w woj. tarnopolskiem); naogół biorąc, żądam, by każdy budynek, zamieszkały w Polsce przez ludzi, odbijał jasną plamą od reszty zabudowań i krajobrazu.

Wszystkie ogrodzenia w miastach muszą być pomalowane lub otynkowane. Należy propagować, by ogrodzenia we wsiach, przynajmniej od ulicy, były z żywopłotów. Należy stanowczo zabronić i przestrzegać bacznie, by ludność nie obkładała domów słomą; dopuszczalnem może być jedynie gacenie ścian na zimę.

9) Wszelkie ruiny, nie mające charakteru zabytkowego, oraz rumowiska muszą być usunięte z powierzchni kraju, uzyskany materjał, w razie niemożności natychmiastowego jego zużytkowania, porządnie na miejscu ułożony.

Nakreśloną w niniejszym okólniku pracę polecam wykonać w 4-ch etapach, mianowicie:

do 1 grudnia r. b. należy dokonać 1/4 części planowanych robót, w grudniu r. b., oraz w styczniu i lutym 1929 r. nastąpi przerwa w robotach;

w marcu, kwietniu i maju 1929 r. musi być dokonana połowa całej pracy;

w czerwcu, lipcu i sierpniu—3/4 robót, a we wrześniu, październiku i listopadzie—reszta, z tem, że całokształt prac będzie zakończony na 1 grudnia 1929 roku.

Zaznaczam przytem, że wyznaczony w zarządzeniu z dn. 29.III—1928 r. termin 1 listopada 1928 r. do wystawienia we wsiach ustępów zmieniam na dzień **1-III—1929 r.** Nowy ten termin będzie obowiązywał również przy **uporządkowaniu śmietników**. Podczas moich inspekcyj będę sprawdzał, czy każda miejscowość licząca ponad 20 domów została podniesiona do wymaganego poziomu.

Minister (—) *Sławoj-Składkowski.*

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego

do inspektorów szkolnych, dyrekcyj i kierownictw wszystkich szkół w Okręgu.

Powyższy okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych podaję do wiadomości, przyczem przypominam analogiczne w tej sprawie zarządzenia władz szkolnych:

1) Okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15/IV. 1927 r. Nr. OH. fiz-290/27 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8 p. 118) w sprawie utrzymania czystości w lokalach szkolnych.

2) Okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 października 1927 r. Nr. OH. fiz-865/d7 (Dz. Urz. Min.

W. R. i O. P. Nr. 13 p. 226) w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej za brak pieczy nad lokalem szkolnym.

3) Okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5/X. 1928 r. Nr. OH-fiz-932/28 (Dz. Urz. Kur. O. S. Woł. Nr. 6 poz. 81) w sprawie utrzymywania czystości w ustępach.

4) Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego z dnia 2/XII 1924 r. Nr. 20334 (Dz. Urz. Kur. O. S. Woł. Nr. 4-5 p. 42 ex 1924) w sprawie higjeny w szkołach.

5) Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego z dn. 25/XI 1924 r. Nr. 17890/I/24 (Dz. Urz. Kur. O. S. Woł. Nr. 3 p. 41 ex 1924) w sprawie udziału lekarzy w życiu szkolnem.

6) Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego z dn. 29/XI 1924 r. Nr. 20248/24 (Dz. Urz. Kur. O. S. Woł. Nr. 4 poz. 52 ex 1924) w sprawie budynków i urządzeń szkolnych.

7) Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego z dnia 23 sierpnia 1924 r. Nr. 13017 (Dz. Urz. Nr. 4/5 p. 74 ex 24) w sprawie nauczania i krzewienia zasad higjeny w szkole i poza szkołą.

Wykaz niniejszy obejmuje jedynie najważniejsze zarządzenia władz szkolnych—szereg okólników nie zostało umieszczonych w Dziennikach Urzędowych Ministerstwa lub Kuratorjum, lecz wysłane zostały do szkół w odbitce maszynowej. W związku z zarządzeniem Pana Ministra Spraw Wewnętrznych polecam, aby ściśle przestrzegano przepisów powyższych pod rygorem odpowiedzialności dyscyplinarnej zarządzających gmachami, w szczególności dyrektorów i kierowników szkół w Okręgu.

Szkoła winna być ośrodkiem propagandy czystości i porządku w danej miejscowości i oddziaływać wzorowym przykładem.

Szczególną uwagę zwracam na racjonalnie prowadzoną akcję zadrzewienia dróg, miast i wsi.

P. P. inspektorom szkolnym oraz wizytatorom polecam, ażeby przy wizytacjach przekonywali się o przestrzeganiu wydanych w tym względzie zarządzeń.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) K. *Szelągowski.*

Poz. 15.

Obchód ku czci Amundsena.

Okólnik K. O. S. W. z dn. 8. I. 1929 r, Nr. 0/19857/28.

Towarzystwa Geograficzne świata kulturalnego z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Geograficznego w Warszawie w dniu 14 grudnia 1928 r. t. j. w rocznicę odkrycia bieguna południowego—będą uroczyście obchodziły pamięć zwycięzcy bieguna i największego podróżnika czasów naszych Amundsena.

Towarzystwo Geograficzne w Antwerpji postawiło nadto wniosek, by w dniu tym postać wielkiego badacza krain podbiegunowych, jego czyny i niezłomną energję w dążeniu do celów szlachetnych przypomnieć młodzieży szkolnej.

Polecam zorganizować w styczniu 1929 r. odpowiednie pogadanki dla młodzieży i w ten sposób uczcić pamięć bohaterskiego podróżnika, który zginął w bezkresnej pustyni lodowej, by ratować życie swych współzawodników.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) K. *Szelągowski.*

Poz. 16.

Wypłata uposażenia nauczycielstwu szkół powszechnych

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Woł. z dn. 5.|I. Nr OR-17982|28.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2.XI. 1928 Nr. O.R-12696/28 Kuratorjum zawiadamia, że Ministerstwo Skarbu uchyliło z końcem listopada 1928 r. moc obowiązującą rozporządzenia z dnia 3 lutego 1924 r. L. GUK. 698/WAK, zezwalającego na wcześniejsze wydawanie gotowizny na wypłatę uposażenia nauczycielstwu szkół powszechnych.

Jednocześnie jednak Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zostało powiadomione przez Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 28.X. 1928 r. L. D. VII. 1825/2, że po zbadaniu na miejscu przez Izbę Skarbową w Łucku i ustaleniu w porozumieniu z Kuratorjum tych rejonów płatniczych, co do których została stwierdzona niemożność dokonywania wypłaty w ustawowym terminie jego płatności, Izba Skarbowa w Łucku otrzymała zarządzenie w sprawie wcześniejszego (t. j. w przeddzień terminu płatności) wydawania gotowizny płatnikom rejonów płatniczych wyszczególnionych niżej:

Powiat Dubno: rejon płatniczy: Gminy:—Kniahinin, Malin, Sudobìcze i Tesłuchów.

Powiat Horochów: rejon płatniczy: Gminy:—Brany, Chorów, Kisielin, Podberezie.

Powiat Kostopol: Rejon płatniczy Gminy: Stydyń.

Powiat Krzemieniec: rejon płatniczy:—gminy: Aleksiniec Stary, Bereźce, Białokrynica, Borki, Borsuki i Wierzbowiec.

Powiat Kowel: rejon płatniczy:—gminy: Gródek, Datyń, Nowy Dwór, Siedliszcze, Wielick.

Powiat Luboml: rejon płatniczy:—Gminy: Bereźce, Główno, Huszcza, Pulmo, Szack i Zadorzany.

Powiat Łuck: rejon płatniczy:—Gminy: Miedwieże, Poddębce, Połonka, Silno, Szczurzyn i Trościaniec.

Powiat Równe: rejon płatniczy:—Gminy: Aleksandrja, Bugryń, Majków.

Powiat Włodzimierz: rejon płatniczy:—Gminy: Chocieszów, Grzybowica, Mikulicze, Olesk, Werba.

Powiat Zdołbunów: rejon płatniczy:—Gminy: Buderaż, Chorów, Nowomalin i Sijańce.

Ministerstwo Skarbu zastrzegło zarazem, że wypłata uposażenia przez płatników do rąk osób uprawnionych nastąpić może jedynie w ustawowym terminie płatności.

Kuratorjum zwraca przytem uwagę na okólnik Nr. O-4484/28 z dnia 17.IV. oraz na postanowienia § 9. Rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6.XII. 1922 roku L. 5309/F/22, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym tegoż Ministerstwa Nr. 1 ex 1923 r. poz. 4.

Gdyby jednak w powyższych rejonach powstały warunki umożliwiające wypłatę w terminie ustawowym bez potrzeby korzystania z ulg tu poruszonych, płatnicy nie mogą wcześniej otrzymać gotówki, jak tylko w terminie ustawą na wypłatę przewidzianym. O wypadkach tych należy Kuratorjum powiadomić.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) K. *Szelągowski*

Poz. 17.

Określenie kwalifikacyj zawodowych, wymaganych do ustalenia nauczycieli szkół średnich i semin. naucz.

Zarządzenie Ministr. Wyzn. Rel. iOśw. Publ. Nr. II-15641-29.

Artykuł 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stos. służb. naucz w brzmieniu rozp. z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) postanawia, że nauczyciel może być stały lub tymczasowy. Nauczyciel zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom: 1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej, 2) posiada przepisane dla ustalenia dla danej kategorji szkół kwalifikacje zawodowe i 3) w czasie służby wykazał się zadowalającą pracą nauczycielską.

Odnośnie do punktu drugiego oznajmiam, co następuje: Ponieważ dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich istnieje tylko jeden typ kwalifikacyj zawodowych, bez rozróżnienia, czy idzie o nauczanie, czy o ustalenie, przeto za kwalifikacje, wymagane do ustalenia, należy uważać te same kwalifikacje, które zostały określone jako kwalifikacje do nauczania w ustawie o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), zmienionej ustawą z 16-VII 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 740).

Minister W. R. i O. P. (—) *Świtalski.*

WIADOMOŚCI OSOBISTE.

Pan Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 28|XII 1928 r. Nr. O|prez.|8104|28 zamianował p. Czesława Zaleskiego Inspektora Szkolnego w Skierniewicach z dniem 1 stycznia 1929 r. radcą Kuratorjum O. S. W. w VI st. sł., powierzając mu równocześnie pełnienia obowiązków wizytatora tegoż Kuratorjum.

Pan Minister W. R. i O. P. reskryptem z dnia 23.X. 1928 r. Nr. O. Prez. 6267/28 zwolnił na własną prośbę p. Stanisława Dobrowolskiego od pełnienia obowiązków wizytatora Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego przywracając mu poprzednie stanowisko inspektora szkolnego w Kutnie.

Pan Minister W. R. i O. P. reskryptem z dnia 31 grudnia 1928 r. Nr. O-Prez. 8316/28 zamianował z dniem 1 stycznia 1929 r. p. Kazimierza Tokarskiego, p. o. wizytatora szkół, wizytatorem w V st. sł.

Pan Minister W. R. i O. P. reskryptem z dnia 31 grudnia 1928 r. Nr. Prez. 8319/28 przeniósł z dniem 1 stycznia 1929 r. p. D-ra Wierzbickiego Erazma kontr. wizytatora szkół okręgu wołyńskiego na stanowisko wizytatora szkół w V stopniu służbowym do Kuratorjum Poznańskiego.

Pan Kurator zawarł od dnia 1.XII. 1928 r. umowę służbową z p. inż. Janem Nawrockim na stanowisko dyrektora szkół zawodowych dla pełnienia obowiązków wizytatora szkolnictwa zawodowego w Okręgu szkolnictwa Wołyńskim i naczelnika wydziału III Kuratorjum.

Pan Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 2.XI. 1928 r. Nr. O. Prez. 6478/28 zamianował p. D-ra Stanisława Kuda, referendarza Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego w VIII stopniu służbowym referendarzem w VII stopniu służbowym od dnia 1 stycznia 1929 r.

Pan Kurator zarządzeniem z dnia 22.XI. 1928 r. Nr. O-18692/28 zamianował p. Romualda Tokarza, rejestratora Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego w X stopniu służbowym adjunktem kancelaryjnym w IX stopniu służbowym od dnia 1.I. 1929 r.

Pan Kurator zarządzeniem z dnia 27|XI 1928 Nr. 0|19011|28 przeniósł p. Domhera Modesta, prowizorycznego kancelistę Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego z dniem 1 grudnia 1928 r. do inspektoratu szkolnego w Lubomli, powierzając mu pełnienie obowiązków sekretarza w tym inspektoracie.

Pan Kurator zarządzeniem z dnia 24|XI 1928 Nr. 0|18534|28 zamianował p. Władysława Zielińskiego, praktykanta III kategorji, p. o. sekretarza w inspektoracie szkolnym w Lubomli, kancelistą Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego od dnia 1 grudnia 1928 r.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wołyńskiago reskryptem z dnia 3 stycznia 1929 r. Nr. II-19040|28 zamianował p. Walerję Rudzińską, praktykantkę II kategorji w XI stopniu służbowym sekretarką w X stopniu służbowym z dniem 1 stycznia 1929 r.

RUCH SŁUŻBOWY

W SZKOLNICTWIE POWSZECHNEM.

Nazwisko i imię	Data i numer mianowania	Szkoła i miejscowość do której został mianowany	Powiat	Na stanowisko
Fripplówna Helena	13 VII 1928 r. Nr. I-7658.28	1 kl. w Poreszpie	Luboml	tymcz. nauczyc.
Gawroński Aleksander-Wiktor.	16 VII 1928 r. Nr. I-8095.28	3 kl. w Horodyszczu	Kostopol	„ „
Goślińska Aniela	22 VIII 1928 r. Nr. I-12302.28	1 kl. w Aleksandrówce	Kowel	„ „
Hańska Marja	29 VIII 1928 r. Nr. I-12572.28	1 kl. w Czerawesze	Kowel	„ „
Hasig Zofja-Marja	11 IX 1928 r. Nr. I-12060.28	1 kl. w Malatynie	Równe	„ „
Hinka Wanda	29 VIII 1928 r. Nr. I-12858.28	1 kl. w Dworcu Stepańsk.	Kostopol	„ „
Hucko Mikołaj	22 VIII 1928 r. Nr. I-12293.28	1 kl. w Starościnie	Kowel	„ „
Hukówna Olga	12 IX 1928 r. Nr. I-12059.28	1 kl. w Krajewie	Równe	„ „
Janicka Marja-Helena . . .	26 VIII 1928 r. Nr. I-12609.28	1 kl. w Chrypsku	Luboml	„ „
Konarska Anna	22 VIII 1928 r. Nr. I-12294.28	1 kl. w Kołodeżnie	Kowel	„ „
Korfmanówna Otylja	17 IX 1928 r. Nr. I-13876.28	2 kl. w Krymnie	„	„ „
Korołykówna Paraskiewja . .	7 VIII 1928 r. Nr. I-11138.28	2 kl. w Rudce	Krzemieniec	„ „
Kwapisz Jan	4 IX 1928 r. Nr. I-12867.28	3 kl. w Białoszewie	Zdołbunów	„ „

Nazwisko i imię	Data i numer mianowania	Szkoła i miejscowość do której został mianowany	Powiat	Na stanowisko
Kulczycki Tadeusz	6 VIII 1928 r. Nr. I-11139.28	1 kl. w Jóźkowcach	Krzemieniec	tymcz' nauczyc.
Lenczewska Helena	22 VIII 1928 r. Nr. I-12304.28	1 kl. w Nowej Rudzie	oowel	„ „
Lemańska Marja	22 VIII 1928 r. Nr. I-12297.28	3 kl. w Drozdniach	„	„ „
Löhnówna Juljanna	28 VIII 1928 r. Nr. I-12608.27	1 kl. w Silnie	Luboml	„ „
Morska Marja	30 VIII 1928 r. Nr. I-12658.28	1 kl. w Zbytyniu	Dubno	„ „
Mianowska Jadwiga-Marja .	27 VIII 1928 r. Nr. I-12595.28	1 kl. w Didyczach	Łuck	„ „
Müllerówna Jadwiga	13 VII 1928 r. Nr. I-7961.28	1 kl. w Kałusnowie	Włodzimierz	„ „
Mularczukówna Anna . . .	8 VIII 1928 r. Nr. I-10951.28	1 kl. w Tahaczynie	Kowel	„ „
Morawcówna Irena	22 VIII 1928 r. Nr. I-12308.28	2 kl. w Obeniżach	„	„ „
Najdyczówna Marja	22 VIII 1928 r. Nr. I-12292.28	1 kl. w Piasecznie	„	„ „
Nowosielski Włodzimierz . .	10 IX 1928 r. Nr. I-12213.28	1 kl. w Wilhorze	Równe	„ „
Niechciałówna Eugenja . . .	25 VIII 1928 r. Nr. I-12290.28	4 kl. w Mielnicy	Kowel	„ „
Opaluchówna Hęlena . . .	6 VIII 1928 r. Nr. I-8177.28	1 kl. w Korszowcu	Łuck	„ „

Nazwisko i imię	Data i numer mianowania	Szkoła i miejscowość do której został mianowany	Powiat	Na stanowisko
Skulski Wacław	31 VIII 1928 r. Nr. I-13140.28	3 kl. w Korostowej	Zdołbunów	stałego kierow.
Szpakowski Stanisław . . .	22 VIII 1928 r. Nr. I-11833.28	7 kl. w Porycku	Włodzimierz	„ „
Szum Józef	31 VII 1928 r. Nr. I-13134.28	7 kl. Nr. 3 w Ostrogu	Zdołbunów	„ „
Urbanowicz Marjan	23 VIII 1928 r. Nr. I-11445.28	5kl. w Ławrowie	Łuck	„ „
Waller Pihkas	25 VIII 1928 r. Nr. I-11289.28	7 kl. Nr. 4 w Krzemieńcu	Krzemieniec	„ „
Amonsówna Marja	28 VIII 1928 r. Nr. I-12062.28	1 kl. w Starożewie	Równe	tymcz. nauczyc.
Brzezicka Wilhelmina Emilja .	23 VIII 1928 r. Nr. I-12317.28	2 kl. w Czewlu	Kowel	„ „
Brzozowska Janina	29 VIII 1928 r. Nr. I-12618.28	7 kl. w Jagodzinie Rymaczach	Luboml	„ „
Cichocki Hilary	29 VIII 1928 r. Nr. I-12419. 8	2 kl. w Szpikotosach	Krzemieniec	„ „
Czabanówna Eufrozyna . . .	28 VIII 1928 r. Nr. I-11819.28	2 kl. w Chotyniu	Dubno	„ „
Czapka Stanisław	13 VII 1928 r. Nr. I-8099.28	1 kl. w Woronówce	Kostopol	„ „
Czobociejowa Rozalja . . .	Nr. I-12606.28	1 kl. w Hupotach	Luboml	„ „
Domitraszkiewicz Stanisław .	22 VIII 1928 r. Nr. I-12300.28	5 kl. w Maniewiczach	Kowel	„ „

Nazwisko i imię	Data i numer mianowania	Szkoła i miejscowość do której został mianowany	Powiat	Na stanowisko
Piotrowicz Włodzimierz . . .	4 IX 1928 r. Nr. I-12736.28	2 kl. w Sadach Dużych	Dubno	tymcz. nauczyc.
Pietrukowa Anna	5 IX 1928 r. Nr. I-13025.28	3 kl. w Starożukowie	Równe	„ „
Platzerówna Józefa	29 VIII 1928 r. Nr. I-12857.28	1 kl. w Żulni	Kostopol	„ „
Sadowska Zofja	23 VIII 1928 r. Nr. I-12318.28	1 kl. w Dosznie	Kowel	„ „
Sakowicz Józef	8 IX 1928 r. Nr. I-12233.28	6 kl. w Żytyniu-Cukrowni	Równe	„ „
Sandowiczówna Stefanja . .	7 VIII 1928 r. Nr. I-10627.28	2 kl. w Iwaczkowie	Zdołbunów	„ „
Szewczuk Marcin	26 VIII 1928 r. Nr. I-12620.28	1 kl. w Kukurykach	Luboml	„ „
Stefanyszówna Marja . . .	29 VIII 1928 r. Nr. I-12610.28	2 kl. w Nudyżach	„	„ „
Taborówna Stanisława . . .	22 VIII 1928 r. Nr. I-12295.28	2 kl. w Trojanówce	Kowel	„ „
Tomasikówna Janina	10 IX 1928 r. Nr. I-12659.28	3 kl. w Pełczy	Dubno	„ „
Trofimowiczówna Irena . . .	8 IX 1928 r. Nr. I-13927.28	5 kl. w Żytyniu-Cukrowni	Równe	„ „
Walczyńska Janina	29 VIII 1928 r. Nr. I-12756.28	1 kl. w Czarnoplesach	Kowel	„ „
Walińska Helena	20 VIII 1028 r. Nr. I-12612.28	1 kl. w Pereszpie	Luboml	„ „
Zarembianka Olimpja . . .	22 VIII 1928 r. Nr. I-12320.28	1 kl. w Smolarach	Kowel	„ „

Nazwisko i imię	Data i numer przeniesienia	Skąd miejscowość i powiat	Kierownik czy naucz.	Dokąd miejscowość i powiat	Przenies. na stanow.
Łojonicz Jan	1 IX 1928 r. Nr. I-12593.28	2 kl. w Wiszenkach p. Łuck	naucz.	4 kl. w Dernie p. Łuck	naucz.
Łopuszański Michał . . .	17 VIII 1928 r. Nr. I-11630.28	7 kl. w Uściługu p. Włodzimierz	„	7 kl. Nr. 1 w Kowlu	„
Myszkowa Stanisława . .	28 VIII 1928 r. Nr. I-12830.28	1 kl. w Radowiczach p. Włodzimierz	„	3 kl. w Siekurciu p. Kowel	„
Murawska Marja	2 IX 1928 r. Nr. I-12873.28	2 kl. w Krymnie p. Kowel	„	2 kl. w Powórsku p. Kowel	„
Nowak Franciszek	5 IX 1928 r. Nr. I-13417.28	3 kl. w Żydyczynie p. Łuck	„	2 kl. w Wiszenkach p. Łuck	„
Nowakówna Marja	5 IX 1928 r. Nr. I-12026.28	1 kl. w Wyrce p. Kostopol	„	3 kl. w Ożeninie p. Zdołbunów	„
Niementowski Karol . . .	31 VIII 1928 r. Nr. I-12747.28	4 kl. w Starych Koszarach p. Kowel	„	7 kl. Nr. 3 w Kowlu	„
Nikołajenko Jan	7 IX 1928 r. Nr. I-12496.28	3 kl. Chołoniowie p. Horochów	„	2 kl. w Łabaczówce p. Horochów	„
Okęcka Zofja	6 IX 1928 r. Nr. I-12535.28	7 kl. w Korcu p. Równe	„	1 kl. w Annowoli p. Kostopol	„
Orzechowska Bronisława .	6 IX 1928 r, Nr. I-12532.28	1 kl. w Annowoli p. Kostopol	„	3 kl. w Korcu p. Równe	„
Penzowska Łarysa	23 VIII 1928 r. Nr. I-12337.28	2 kl. w Krymnie p. Kowel	„	7 kl. Turzysku p. Kowel	„
Perski Mikołaj	7 IX 1928 r. Nr. I-12502.28	2 kl. w Zagajach-Budniaczach p. Horochów	„	2 kl. w Dołhem p. Horochów	„
Piotrowska Wiesława . . .	16 VIII 1928 r. Nr. I-11527.28	2 kl. w Przetrażu p. Łuck	„	2 kl. Chorłupach p. Łuck	„

Nazwisko i imię	Data i numer przeniesienia	Skąd miejscowość i powiat	Kierownik czy naucz.	Dokąd miejscowość i powiat	Przenies. na stanow.
Piotrowski Eligjusz . . .	16 VIII 1928 r. Nr. I-11528.28	2 kl. w Przetrażu p. Łuck	naucz.	2 kl. w Chorłupach p. Łuck	naucz.
Treszkiewiczówna Janina .	18 IX 1928 r. Nr. I 14432.28	2 kl. w Berestowcu p. Kostopol	„	1 kl. w Małej Lubaszy p. Kostopol	„
Przezwańska Janina . . .	4 IX 1928 r. Nr. I-5735.28	2 kl. w Mirosławce p. Łuck	„	2 kl. w Kołodeżeńskich Budkach p. Łuck	„
Sałecki Aleksander . . .	1 IX 1928 r. Nr. I-12596.28	5 kl. w Czartorysku p. Łuck	„	w Horodyszczach p. Łuck	„
Sikorski Edward	20 VII 1928 r. Nr. I-12741.28	1 kl. w Gnidawie p. Łuck	„	7 kl. w Kiwercach p. Łuck	„
Śmieszek Longin	23 VIII 1928 r. Nr. I-12312.28	2 kl. w Grabowie p. Kowel	„	7 kl. w Maciejowie p. Kowel	„
Stankiewicz Józef , . . .	18 VII 2928 r. Nr. I-8411.28	7 kl. w Jagodzinie p. Luboml	„	1 kl. w Porwańczu p. Horochów	„
Szymański Adam	7 IX 1928 r. Nr. 12505.28	2 kl. w Zagajach Budiaczowie	„	1 kl. w Peremylu p. Horochów	„
Twardowski Tadeusz . . .	8 IX 1928 r. Nr. I 12215.28	6 kl. w Gródku p. Równe	„	2 kl. w Zaborze p. Równe	„
Typiakowa Bronisława . .	1 IX 1928 r. Nr. I-13281.28	7 kl. Nr. 1 w Łucku			przenies. w stan pozasłużb.
Urbańska Marja	30 VIII 1928 r. Nr. I-11332.28	5 kl. w Łohacach p. Horochów	„	4 kl. w Rożyszczach p. Łuck	naucz.
Wegscheiderowa Zofja . .	18 IX 1928 r. Nr. I-13713.58	2 kl. w Użyńcu p. Dubno	„	7 kl. Nr. 1 w Dubnie	„
Żelechowski Edward . . .	24 VIII 1928 r. Nr. I-12827.28	1 kl. w Moczyskach p. Włodzimierz	„	w Maniewiczach p. Kowel	„

KONKURS.

W myśl art. 11 Ustawy z dnia 1 lipca 1927 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. Ust. Rz. Pol. Nr, 92 poz. 530) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15|VII.1927 (Dz. U. Rz. P. Nr. 67 poz. 592) Kuratorjum ogłasza Konkurs na stanowisko kierownika 2-klasowej publicznej szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania i ukraińskim jako przedmiotem w Zabłociu, gminy Zabłocie, powiatu kowelskiego.

Kandydaci na wymienione stanowisko winni wykazać się pełnemi kwalifikacjami nauczycielskiemi i co najmniej 5-letnią praktyką Podanie wraz z dokumentami należy wnosić drogą służbową w terminie czterotygodniowym, poczynając od dnia następującego po ogłoszeniu konkursu. (Nr. I-19008|28).

KOMUNIKATY.

Wydz. Szkoln. Zawod. Pan Kurator utworzył z dniem 1 stycznia 1929 r. z dotychczasowego oddziału szkolnictwa zawodowego wydział szkolnictwa zawodowego jako wydz. III Kuratorjum Okr. Szk. Woł.

Komisja egzaminacyjna przy Kurat. O. S. Woł. Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 23 listopada 1928 roku Nr. O Prez. 7342.28 ustanowił przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego na okres dwuletni t. j. od dnia 1 stycznia 1929 r. do dnia 31 grudnia 1930 r. komisje egzaminacyjne dla kandydatów na stanowiska I i II kategorji w państwowej służbie administracyjnej, w następującym składzie:

Przewodniczący: P. Stanisław Sowiński, naczelnik wydziału, Komisarze egzaminacyjni: Pp. Cezary Witold Eymontt i Jan Dryjański, wizytatorowie szkół. W związku z powyższem uchyla się część zarządzenia z dnia 29 października 1927 r. Nr. O. Prez.-6499|27, którą egzaminowanie kandydatów na stanowiska II kategorji przekazano komisji egzaminacyjnej przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Ulgi kolejowe dla wycieczek szkolnych na Pow. Wystawę Krajową w Poznaniu. Ze względu na wyjątkowe znaczenie P. W. K. Ministerstwo Komunikacji zamierza, między innemi, zaprowadzić następujące ulgi taryfowe:

1) Dla zwykłych podróżnych jadących do Poznania pojedyńczo, przyznano 33,3% zniżki w klasie I, II i III. W tym celu będą wydawane umyślne bilety powrotne, ważne na określoną liczbę dni: bilety takie nabywać będzie można bez żadnych zaświadczeń.

2) Dla przejazdów grupowych (co najmniej 10 osób), organizowanych przez związki, stowarzyszenia i t. p. oraz biura podróżnicze—50% zniżki w kl. I, II i III na podstawie zgłoszeń (zaświadczeń) tych organizacyj.

3) Dla przejazdów grupowych młodzieży szkolnej, wychowanków zakładów dobroczynnych, burs i tp. 66,6% zniżki w klasie II i III na pod-

stawie zgłoszeń (zaświadczeń) władz szkolnych i tp. Ulgi powyżse będą zstosowane przy przejazdach pociągami osobowemi i pośpiesznemi, przyczem wszakże przejazdy grupowe (2 i 3) będą dopuszczane w pociągach pośpiesznych tylko w miarę możności. Szczegółowe warunki stosowanie ulg powyższych będą w czasie właściwym ogłoszone w organie urzędowym „Dziennik Taryf i Zarządzeń Kolejowych".

Wycieczki do Czechosłowacji. Ministerstwo Spraw Zagranicznych zawiadamia, że stacja graniczna Piotrowice jest upoważniona do wydawania 33% zniżek kolejowych bez uprzedniego zapytania władz centralnych wycieczkom szkolnym, udającym się przez terytorjum Czechosłowacji tranzytem.

Wycieczki, pragnące skorzystać z tych zniżek, powinny: 1. liczyć ponad 10 uczestników, 2. wykazać się zaświadczeniem odnośnej instytucji szkolnej, z ramienia której wycieczka udaje się zagranicę, oraz nadmienić charakter swej podróży.

Składki na budowę pomnika dla poległych, Straż Mogił Polskich Bohaterów, w myśl statutu, zatwierdzonego przez województwo, opiekuje się cmentarzem Obrońców Lwowa. Wybudowała już kaplicę, kończy katakumby i zamierza wznieść na wymienionym cmentarzu pomnik Chwały ku podniesieniu ducha teraźniejszych i przyszłych pokoleń.

Projekt pomnika i jego kosztorys jest gotowy, zaaprobowany przez odnośne władze i uznany za piękny przez znawców architektów. Będzie to łukowa kolumnada, zastosowana do terenu i łącząca się z kaplicą i katakumbami w piękną całość. Koszta budowy obliczono na 184.000 Zł., które Straż, M. P. B. ma uzyskać ze składek.

Datki chociażby najmniejsze prosimy przesyłać pod adresem skarbniczki p. D-rowej Olgi Zakrejsowej, Lwów ulica Gródecka L. 66 I p., lub wpłacać czekiem P. K. O., który można dostać w każdym urzędzie pocztowym i wypełnić wpisując Nr. 142396 i adresata: Straż Mogił Polskich Bohaterów.

Wystawa szkolna. 15-go stycznia r. b. zostanie otwarta wystawa prac szkolnych Okręgu w gmachu Kuratorjum w Równem. Celem wystawy jest: 1) przegląd materjału nadającego się na wystawę w Poznaniu: —wyboru dokonają przedstawiciele Ministerstwa, oraz 2) metodyczne zobrazowanie wyników nauczania w szkolnictwie ogólnokształcącem, przyczem ze szkolnictwa powszechnego reprezentowane będą wyłącznie szkoły 7-kl., i jedna szkoła 1-klasowa. Wystawa dostępna będzie dla nauczycielstwa, władz szkolnych I instancji, administracyjnych i samorządowych w niedziele 20 i 27 stycznia od 10 do 3 pp., przyczem w dnie powyższe o godzinie 12-ej będą udzielane wyjaśnienia, w szczególności demonstrowane będą przyrządy do nauki rysunków, skonstruowane przez prof. M. Żuka (naucz. gimnazjum państw. w Równem). W dnie powszednie wystawę zwiedzać można za uprzedniem zameldowaniem się w Kancelarji Ogólnej Kuratorjum od godz. 1-ej do 3-ej pp.

Nadmienia się, iż eksponaty, nadesłane na wystawę (do 10 stycz-

nia r. b.) kwalifikować będzie Komisja, złożona z personelu wizytatorskiego Kuratorjum, oraz zaproszonych przedstawicieli związków nauczycieli szkół powszechnych i średnich.

Hafty wołyńskie. Stosownie do zapowiedzi w Nrze 8 (49) Dziennika Urzędowego wprowadzamy jako motywy zdobnicze do naszego pisma elementy starodawnych haftów, które przechowały się na Wołyniu i stanowią chlubę miejscowej sztuki ludowej. Spodziewamy się, że nauczycielstwo skorzysta z tego skwapliwie, ażeby wyzyskać te motywy przy nauce robót ręcznych, zwłaszcza kobiecych. W jednym z najbliższych numerów zamieścimy obszerniejsze studjum, poświęcone haftom wołyńskim przez niestrudzonego ich zbieracza prof. Al. Prusiewicza z Łucka, z którego zbiorów prof. M. Żuk czerpał materjał do niniejszych ilustracyj. Zaznaczyć należy, że w rysunkach tych linje konturowe, oraz pole zakreskowane, lub wypełnione punktami, oznaczają kolor czerwony, natomiast kreski grubsze, oraz pola całkowicie zamalowane tuszem odpowiadają kolorowi czarnemu na hafcie oryginalnym.

NOWOŚCI WYDAWNICZE.

Nakładem Komitetu zjazdu b. więźniów ideowych z lat 1914—1921 ukazał się drugi tom wspomnień i notatek więźniów ideowych pod tytułem **„Za kratami więzień i drutami obozów"**. Duża ta i bogato ilustrowania książka o blisko 600 stronicach zawiera 25 obszernych wspomnień, z czasów zmagania się z obcą przemocą, walki o wojsko polskie, dążeń do niepodległości. Od Havelbergu i Szczypiorny, od Marmarosz-Sziget aż po bolszewickie turmy sybirskie, w więzieniach, kazamatach i obozach jeńców twardą i ciężką próbę przechodziła wiara w zwycięstwo Sprawy.

Cena księgarska 12 złotych—dla zamawiających bezpośrednio w Komitecie 9 złotych z przesyłką. W Komitecie zamawiać można również pierwszy tom powyższego wydawnictwa po cenie 6 zł. 50 gr. z przesyłką.

Jednocześnie wydane zostały powstałe w roku 1917 w obozie internowanych w Benjaminowie: **„Szopka Benjaminowska"** (cena 8 zł.) i **„Sprzymierzeniec"** (cena 11 zł.). W tekście liczne karykatury i ilustracje.

Zamówienia nadsyłać pod adresem: Caspaeri Chraszczewski, Gabinet Wojskowy Prezydenta R. P.—Warszawa—Zamek, wpłacając jednocześnie należność na konto P. K. O. Nr. 45272, lub przesyłając przekazem pocztowym.

Dr. M. Kacprzak: **Zdrowie w chacie wiejskiej.** Książka, napisana w sposób prosty i przystępny, ujmuje najważniejsze zagadnienia sanitarne i zdrowotne, podając ich rozwiązanie takie, jakie jest wskazane i mo-

żliwe w warunkach życia wiejskiego. Z tych względów, książka, jako podręcznik dla nauczyciela w jego pracy społecznej nad podniesieniem stanu sanitarnego i zdrowotnego wsi, jest niezbędnie potrzebna. Skład Główny w Księgarni M. Arcta w Warszawie Nowy Świat 35.

Rada Naukowa Wychowania Fizycznego zatwierdziła książkę pióra D-ra Władysława Dybowskiego p.t. **„Badania zdolności fizycznej dla celów wychowania fizycznego i sportu“**, wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich Lwów 1928), jako instrukcję do użytku lekarzy wojskowych, urzędowych i szkolnych.

Administracja Wydawnictwa Głównego Urzędu Statystycznego podaje do wiadomości, iż wkrótce wyjdzie z druku nowy nakład **Mapy Rzplitej administr. w-g stanu z dnia 1/I 1928 r.** Cena za egzemplarz wynosić będzie od 15 do 20 groszy.

Dla ustalenia nakładu i celem zaopatrzenia zainteresowanych w odpowiednie ilości konturów uprasza się o spieszne przesyłanie zamówień pod adresem Urzędu.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę na opracowany przez radcę ministerjalnego w Ministerstwie Spraw Wewn., Juljana Suskiego, — **Wykres Organizacji Władz Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej**” (nakład II). Jest to tablica ścienna, przedstawiające graficznie organizację władz i urzędów państwowych, według stanu z dnia 1 listopada 1928. Tablica ta oprócz wykresu zawiera odpowiednie objaśnienia i mapy dotyczące podziału Państwa.

Wykres ten może być pożyteczny zarówno dla władz administracji szkolnej, dając materjał informacyjny, jak i dla szkół jako środek pomocniczy przedewszystkiem przy nauce o Polsce Współczesnej.

Uwaga: Cena „Wykresu“ wraz z kosztami przesyłki pocztowej wynosi dla urzędów, instytucyj, szkół oraz dla urzędników i nauczycieli:

za 1 egzem. „Wykresu“ bez oprawy	zł. 3	gr. 50
w razie nabycia jednocześnie więcej jak 5 egz.		
za 1 egzemplarz	„ 3	„ —
za 1 egz. „Wykresu“ naklejony na płótno do składania .	„ 10	„ —
za 1 egz. nakl. na płótno z wałkami do zawieszania .	„ 12	„ —

Wykres jest do nabycia w Administracji „Wykresu Władz Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej“, Warszawa, Nowy Świat 69, gmach Ministerstwa Spraw Wewn. Należność za ewent. zamówione egzemplarze „Wykresu“ można wpłacać na konto czekowe Nr. 16.300. Wpłata należności do P. K. O. zastępuje zamówienie. Na żądanie urzędów (szkół) Administracja wysyła „Wykres“ na kredyt, dołączając rachunek.

W przededniu Tygodnia Propagandy Trzeźwości (1—8 lutego r. b.) Kuratorjum poleca nowowydany podręcznik dla nauczycielstwa p. t. **„Szkoła a zagadnienia alkoholizmu“**, W Ulbricht, tłumaczenie II wyd. niemieckiego wydano nakładem Związku Naucz. abstynentów w Poznaniu. Książka zawiera cenny materjał dla wykładów na wieczór rodzicielski, specjalnie opracowane odpow. lekcje chemji i higjeny, materjał statystyczny z Polski, daje wskazówki jak dom i szkoła ma walczyć z al-

koholem i nikotyną. Dziełko to uwzględnia nowe systemy dydatktyczne i nie przewiduje bynajmniej osobnej nauki programowej o alkoholiźmie, lecz mieści ją ramach dotychczasowych przedmiotów. Cena 4 zł. Skład główny w Składnicy Abstynenckiej w Poznaniu. P. K. O. 200.424.

OGŁOSZENIE.

Państwowa Komisja Egzaminacyjna w Wilnie dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich komunikuje, że egzaminy dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich (naukowe, pedagogiczne i uproszczone) w okresie egzaminacyjnym zimowym 1928/29 odbywać się będą od dnia 1 do 9 marca 1929 r. Kandydaci, którzy pragną przystąpić do egzaminów klauzurowych i ustnych w tym okresie, winni się zgłosić w tym celu pisemnie do Komisji egzaminacyjnej w terminie do 16 lutego, składając jednocześnie przepisaną opłatę, która wynosi za egzamin naukowy (klauzualny i ustny z przedmiotu głównego i przedmiotu dodatkowego) 50 zł. 40 gr. za egzamin pedagogiczny 28 zł., za egzamin uproszczony przy egzaminie uproszczonym 15 zł. 80 gr.

Rozkład i terminy egzaminów będą podane do wiadomości interesowanych drogą ogłoszenia w lokalu Komisji egzaminacyjnej (ulica Uni wersytecka 3, II).

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Organizacja nauczania w klasie jako w grupie.

Nie darmo przeciętna szkoła dzisiejsza nazywana jest przez pisarzy pedagogicznych „tradycyjną". Ogólna jej atmosfera ma jeszcze wyraźne piętno werbalizmu humanistycznego. Nauczanie w niej zakłada sobie cel indywidualistyczny, choć—a raczej właśnie dlatego—uniformistyczny. Oceny uczniów różnią się między sobą w pierwszej linji, a nieraz wyłącznie, li tylko zależnie od poziomu mniej lub więcej źle przetrawionych „wiadomości". Musi być stosowana w niej jak najdalej posunięta izolacja nauczanych osobników, musi być organizowany wymyślny system walki z podpowiadaniem, ściąganiem i t. p. grzesznemi środkami, do jakich ucieka się uczeń. Minimum współpracy, minimum pomocy wzajemnej, bo szkoda czasu na wychowanie—to nieubłagane konsekwencje indywidualizmu pedagogicznego. Nie baczy się na to, że hasło samopomocy, wypisane na sztandarze szkoły tradycyjnej, z nieprzepartą koniecznością nawołuje ucznia do powyższych niedozwolonych zabiegów

Plątanie się w sprzecznościach, karanie za konsekwencje przez samą siebie ustalonej zasady-oto obraz takiej szkoły. Bo też nie tylko brak czasu, spowodowany przeładowaniem programów, ale sam charakter nauczania nie daje gwarancji wykuwania tu tęższych charakterów.

Szczere wyjście z podobnego stanu rzeczy znaleźć można jedynie w zreformowaniu od podstaw szkoły dzisiejszej, choćby w postaci pomysłów a la Decroly, hamburskie Gemeinschaftschulen i t. p. Plan daltoński, nawskroś amerykańsko-indywidualistyczny, nie zrywa zasadniczo z duchem starej szkoły i zawdzięcza częściowe dodatnie wyniki: a) luźno z nim związanej metodzie laboratoryjnego badania rzeczywistości; b) dość często połączonym z daltońskiemi uczelniami internatom; c) czy też—samorządom.

Ale i w dzisiejszej starej szkole dzięki dochodzeniu coraz bardziej zdecydowanemu w życiu społecznem i nauce do głosu popędów społecznych, a w związku z tem dzięki zachwianiu się bożyszcz encyklopedyzmu werbalistycznego, dzięki naciskowi ze strony wyżej wymienionych do-

świadczalnych placówek—można poczynić znaczne wyłomy w dotychczasowej praktyce nauczania, a przynajmniej dać sprobować lepszym nauczycielom i wychowawcom z powołania wartości zbiorowego kształcenia.

Dlatego też należy zwrócić uwagę na żywe zainteresowanie się socjologów i sporej już liczby psychologów objawami życia gromadzkiego, na torującą sobie przemożnie drogę świadomość, że społeczeństwo-to nie suma jednostek, ale zespół organiczny o właściwej sobie formie życia, że jednostka—to nie Robinson, czy Emil Russowski, ale punkt skrzyżowania przeróżnych wpływów społecznych, że jednostka może dziś żyć intensywnie tylko w społeczeństwie, przez nie, a przedewszystkiem dla niego.

Szczególniej ważne, ale za to i najoporniej trafiające do charakterów i do mózgów jest to ostatnie stwierdzenie. Przykładem, jak trudno się zorjentować w wadze nacisku społecznego na jednostkę w formie pracy w celach zbiorowych, niech będą doświadczenia Mayera, Schmidta i Mödego w Niemczech, a u nas Bykowskiego i Nawroczyńskiego. Ze swych eksperymentów (liczenia, dyktanda, wypracowywania i t. p.) wyprowadzają oni wniosek, że w szkole lepiej się udają zastosowania przyswojonych reguł, nie wymagające zbyt wiele inwencji, za to bardziej twórcze prace korzystniej przygotowywać w domu, na osobności. Można by wyciągnąć stąd pośpieszną wytyczną: życie gromadzkie wychodzi na szkodę samodzielności myślowej. Ale podobna teza przeocza: 1) ile zasobu umysłowego, zawartego w wypracowaniu domowem, wyniósł uczeń z przeżyć w klasie, z wymiany myśli między kolegami, z naporu życia gromadzkiego; 2) że atmosfera w szkole tradycyjnej z jej brakiem bodźców, zdolnych potęgować zmysł społeczny, odrazu nadaje owym „wypracowaniom" indywidualistyczne piętno, a takie elaboraty naturalnie, w klasie nie mogą się dobrze udać. Nie chodzi mi tu zresztą o kwestję z zakresu techniki nauczania („gdzie lepiej to lub owo robić") idzie o stwierdzenie faktu, z jaką łatwością nie dostrzega się tak niezmiernie ważnego momentu, jak zapłodnienie myśli przez zbiorowość i danie bodźca przez apel do pracy na rzecz tej zbiorowości.

Tak, czy inaczej, dziś każdy poważny badacz klasy stwierdza, że jest ona grupą, **małem społeczeństwem,** że instykt zrzeszania się nabiera w niej mocy coraz większej, szczególnie między 10—15 rokiem życia, że jest tak silny, iż, o ile nie znajdzie sobie ujścia w ramach szkoły organizuje się w różnego typu stowarzyszeniach pozaszkolnych, albo w formie ciągłej walki podjazdowej daje się w znaki nauczycielowi-pedantowi. Nieraz jednak dzięki warunkom swego życia,—bez świadomego przyczynienia się nauczyciela—dopracowuje się klasa do samowiedzy, do poczucia odpowiedzialności. Z tego faktu staje przed nauczycielem praktyczne zagadnienie: czy rozbijać i rozproszkowywać klasę, tępić różne formy pomocy wzajemnej i wspólnych wystąpień, czy, przeciwnie, wyzyskać ową ogromną często energję, w dzisiejszych warunkach raczej niszczycielską, dla celów wychowania i nauczania.

Kto myśli rozbić klasę, ten nigdy tego nie dokona: za silne są węzły, łączące młodzież, zżywającą się na sąsiadujących ze sobą ławach przez kilka lub kilkanaście lat, za dużo wspólnych przeżyć, wreszcie, co

najważniejsze, za dużo potrzeb wspólnej walki z wymaganiami szkoły.

Kto stanie na drugim punkcie widzenia, tego czeka bodaj nawet trudniejsza praca, za to nie beznadziejna.

Trzeba się wtedy wyzbyć jak najradykalniej wielu mocno zastarzałych „belferskich" nałogów.

Elementarne wymogi ze strony treści nauczania dadzą sie najzwięźlej tak ująć: 1) rozbrat całkowity z umiłowaniem encyklopedyzmu i **systematyczności werbalistycznej**; 2) czułość jak najdalej posunięta na palące zagadnienia klasy; 3) odwoływanie się niestrudzone nie tylko do zainteresowań, ale i poczucia aktywnej współpracy w budowaniu lekcji i całego ciągu naukowego; 4) wysiłek koncentracji, t. zn., że przedmiot danej lekcji winien mieć tło i uzupełnienia ze strony innych gałęzi nauczania, albo na tejże lekcji nauczycieli odpowiednich działów nauczania —odtrutka przeciw rozproszkowaniu i kawałkowaniu, przeciw izolacji indywidualistycznej, przytem **uczeń musi odczuć, że i grono nauczycielskie** ożywia cel wspólny.

Naturalne przekształcenie materji lekcyjnej będzie dopiero naprawdę skuteczne, gdy je wzmocni odpowiednia zmiana w formach organizowania lekcji; każdy bodaj się dziś zgodzi, że najlepszy wygląd lekcji— to ożywiona dyskusja między uczniami. Oby tylko praktyka nasza dotrzymywała w tym punkcie kroku teorji. Ale zresztą to nie wszystko. Tylko wtedy, gdy osiągniemy taki zewnętrzny wyraz z dyskusji, który ponad wszelką wątpliwość zaznacza, że to **ogólno klasowa** dyskusja, możemy być pewni, że, o ile nie cała klasa, to przynajmniej jej większość będzie aktywna.

Przytoczę tu kilka środków, zaczerpniętych z własnej praktyki szkolnej: 1. Jedna z najbardziej widomych oznak—to przestrzeganie konsekwentne przez nauczyciela, by uczeń mówił nie do niego, ale do klasy, przyczem powinno się to uzewnętrznić w pozycji ciała ucznia. 2. Do wyjaśnień pociąga się, o ile możności, tylko współkolegów. I tu wymagać, by byli zwróceni do tych, którym udzielają stosownych informacyj. 3. Od czasu do czasu jeden z kolegów przygotowuje obszerniejszy przebieg myślowy dla klasy (u Decroly'ego już 10-letnie dzieci mają „wykłady", obficie zaopatrzone w pomoce. 4. Tam, gdzie można, wprowadzać pracę w mniejszych grupach. Np. cały szereg eksperymentów psychologicznych nadaje się do tego (zrozumiałe, że w grupie zachodzi podział pracy). Ale przy stosownym doborze do grup możnaby używać tej metody nawet przy wypracowaniach domowych i wtedy napewno będzie więcej samodzielności i sumienności, bo zawsze można do grupy powołać wtedy jednego z osobników lepiej wychowanych.

Gdzie się tylko daje, należy dążyć do prowadzenia w praktykę, w czyn tego, co się opracowuje podczas lekcji, choćby w postaci zobowiązań, wiszących w klasie np. „Wykorzystaj zupełnie materjał naukowy z działu..................... ".

Wszystkie wyżej wymienione zabiegi pedagogiczne muszą wytrzebić z przekonań ucznia niebezpieczny dlań przesąd, że lekcja —to suma arytmetyczna kolejnych rozmówek między nauczycielem a jednym z uczniów, na-

tomiast powstanie w nim zwolna przeświadczenie, że jest on członkiem pewnej grupy, powołanej do współpracy.

Na zakończenie należałoby dodać, że nauczyciel powinien się wyzbyć balwochwalczego strachu przed naruszaniem ciszy na lekcji i odczasu do czasu zwracać się z istotnie bezimiennem pytaniem do klasy. Niech będą nawet chóralne odpowiedzi, dobry nauczyciel może sobie na nie pozwolić, za to zbiorowa odpowiedź klasy i jej i samemu nauczycielowi przypomina, że stanowią grupę. Zadawanie częste pytań słabszym uczniom będzie wtedy przybierać charakter ostrogi, „a podążajże za innemi, nie bądź maruderem". Zrozumiałe, że pytania te będą dawane stosownie do zdolności i będą realizowały zasadę podziału pracy w klasie.

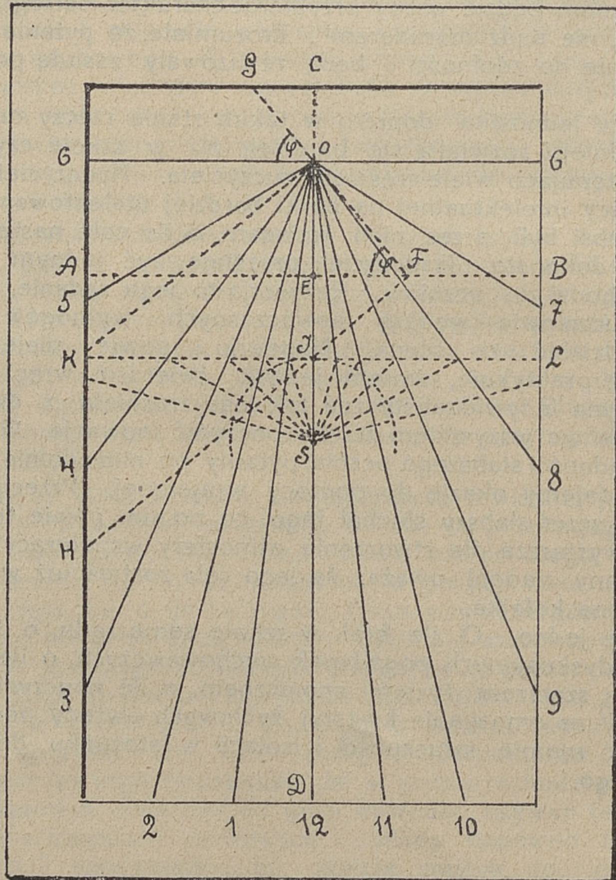
Jasne, że jednostka dopiero w takim stanie rzeczy oddycha pełną piersią. Zdolniejsi rozwijają się bardziej, niż w szkole czysto-tradycyjnej, gdyż zastępująco wiele częściej nauczyciela. Nauczyciel, przerzuciwszy część pracy intelektualnej na barki bardziej utalentowanych uczniów, czuwa, by słabsi byli przez nich wciągani, o ile całe nastawienie lekcji już-tego nie dokonało. Nauczyciel przestaje być jednym z 2 aktorów, rola ta przechodzi do uczniów. Reżyserja-to jego zadanie. A i widownia—słabsi uczniowie—według nowoczesnych wymogów teatralnych musi współdziałać ze sceną, Napewno powie niejeden: to już wszystko się praktykuje, śmiem jednak twierdzić wręcz coś przeciwnego: rutyna indywidualistyczna tak jest zrośnięta z duchem szkoły przeciętnej, że we wszystkiem trzeba poczynić inowacje. Gdy dziś w wypadku niezaradności słabszego ucznia, pytamy po nim zdolniejszego, to tylko pozornie dajemy okazję do pomocy wzajemnej. Przecież także wymaganiem by uczeń słabszy słuchał tego, co po nim powie tęższy intelektualnie, nie wystarcza dla stworzenia atmosfery współpracy. To też poprzednio pytany naogół uważa, że jego rola została iuż wypełniona, że to już następna kolejka.

I jeszcze jedno. O ile brak w szkole samorządu, o ile brak cotygodniowych dyskusyjnych pogadanek wychowawczych, o ile młodzież nie interesuje się szerszem życiem społecznem, o ile nauczycielowi szkoda „tracić lekcji" na omawianie kwestyj życiowych—wtedy powyższe zabiegi będą nosić znamię sztuczności i izolacji w stosunku do całokształtu życia szkolnego.

A-r.

O urządzeniu zegara słonecznego do użytku szkolnictwa.

Zasadniczą częścią zegara słonecznego jest linja równoległa do osi świata, która to linja przedstawioną jest przez pręt (gnomon) i rzuca

Zegar słoneczny. Skala 1:4.

swój cień na płaszczyznę poziomą lub pionową. Z powodu znacznej odległości słońca linja ta równoległa może być sama uważaną za oś świata, a że słońce codziennie w jednaki sposób pozornie się obraca około osi świata i codziennie o tej samej godzinie ma toż samo względem osiowej położenie, to i linja do niej równoległa musi codziennie w tym

samym czasie rzucać swój cień w tymże samym kierunku, tak że z położenia cienia można poznać godzinę.

Zastosowanie zasad astronomji do kreślenia zegara zowie się gnomoniką.

Nie wdając się w matematyczne udowadnianie słuszności szczegółów, gdyż to wykraczałoby poza ramy niniejszego artykułu, przytaczam techniczną stronę wykonania tarczy zegara. Na arkuszu papieru przeciągamy linję poziomą AB i pionową CD. otrzymujemy punkt przecięcia E. Na prawo od tego punktu w kierunku EB i w odległości od niego $1^1/_2$ —2 cent. zaznaczamy punkt F; odległość EF winna się równać wysokości palika, którego cień będzie wskazywał godziny. W punkcie F budujemy kąt, równy szerokości geograficznej danego miejsca. Przypuśćmy, że szerokość geograficzna, pod którą jest położony zakład naukowy, wynosi $50^0 30^1$, wówczas kąt AFG winien wynosić $50^0 30^1$. Linja FG przetnie pionową CD w punkcie O; przeciągając przez punkt O prostą, równoległą do AB, otrzymujemy linje 6—6, czyli te, według której układa się cień palika o 6-ej rano i 6-ej popołudniu. Aby znaleźć pozycję, zajmowaną przez cień palika w pozostałe godziny dnia, kontynuujemy nasz szkic w następujący sposób: pod kątem prostym od linji FG przeprowadzamy z punktu F linję EH, która się przetnie z linją pionową CD w pewnym punkcie J. Przez ten punkt przeciągamy linję KL, równoległą do AB, następnie odmierzamy odległość od punktu J w dół równą JE i otrzymujemy punkt S. Umieściwszy nóżkę cyrkla w punkcie S, zakreślamy łuk o promieniu, równym odcinkowi JS. Łuk ten należy podzielić na 12 równych części za pomocą linji, zaznaczonych na załączonym rysunku i przedłużyć te linje do przecięcia z KL. Przez punkt O i punkty, otrzymane na KL., przeprowadzamy proste, a punkty przecięcia się tych linji z obwodem tarczy zaznaczamy cyframi: 5, 4, 3, 2, 1, 12, 11, 10, 9, 8, 7.

Teraz tarcza zegara słonecznego jest gotowa, cyfra 12 wskazuje południe, cyfry 6—11 godziny ranne, a 1—6 wieczorowe.

Pozostaje przenieść powyższy system linji na zewnętrzną ścianę południową budynku, kreśląc je niezmywającą się farbą na tynku, desce lub arkuszu blachy. W punkcie E, jak już było wspomniane, wbija się palik o wysokości, równającej się EF. Zamienić go może wycięty w blasze trójkąt OEF i odgięty pionowo w ten sposób, aby był oparty na swej przyprostokątnej OE.

Wiadomo, że czas słoneczny ściśle sie pokrywa z czasem konwencjonalnym jedynie cztery razy do roku, zazwyczaj zaś ma miejsce różnica nie przewyższająca 14 minut. Zainteresowanych kwestją poprawek, oraz matematycznego uzasadnienia budowy zegara słonecznego, odsyłam do niemieckiego podręcznika geografji astronomicznej Wagnera.

EDMUND DOKOWSKI (prof. gimn. państw. w Kowlu)

OD REDAKCJI.

Zaprowadzone nakładem większych kosztów zmiany w wydawnictwie „Dziennika Urzędowego“ pod względem jego formy zewnętrznej nie powoduje podwyższenia prenumeraty. Równocześnie jednak Kuratorjum stwierdza, że prenumerowanie jednego numeru przez Kierownictwa Zakładów nie wystarcza w pełni dla zapoznania z jego treścią gron nauczycielskich i uważa za konieczne, aby szkoły średnie ogólnokształcące i zawodowe oraz wyżej zorganizowane szkoły powszechne zaprenumerowały egzemplarze dodatkowe. Kuratorjum pragnie, aby nauczycielstwo zapoznawało się zarówno z treścią części nieurzędowej. Artykuły te będą omawiały bądź tematy aktualne dla pracy szkolnej na kresach, bądź najistotniejsze z zagadnień nowoczesnej pedagogiki i stąd pożądana jest tu większa niż dotąd współpraca miejscowego nauczycielstwa dla ożywienia ruchu pedagogicznego. Nauczycielstwo—współpracownicy tego działu wydawnictwa będą otrzymywali w bieżącym roku honorarja za artykuły.

Sprostowanie

do sprawozdania z wystawy wołyńskiej w Łucku umieszczonego w Nr. 8/49 Dziennika Urzędowego.

Na str. 275 w dziale „szkolnictwo średnie“ ostatnie zdanie w dole winno brzmieć: prywatne gimnazjum z rosyjskim językiem nauczania w Równem i II prywatne gimnazjum z pol. jęz. naucz. w Równem wystawiły bardzo ciekawe gwasze i t. d.

Prenumerata roczna **zł. 6**, półrocznie **zł. 3**. Nr. pojed. **60 gr.** Konto P, K. O. Nr. 30365.

Adres Redakcji i Administracji: **Równe, Woł., Kuratorjum.**

Drukarnia Polska w Równem, ul. Piłsudskiego 13.